

ЦРАС Ва N 405/14.08.2018г

До Председателя на научното жури
при катедра „Кинезитерапия и рехабилитация”
на НСА „В. Левски”

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Иван М. Петков, ДН

на трудовете на **гл. ас. Кристин Григорова-Петрова, доктор**, за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „**доцент**” в катедра „Кинезитерапия и рехабилитация” при НСА „В. Левски” по специалност от регулираните професии „**Кинезитерапия**” в професионално направление **7.4. Обществено здраве**

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Кинезитерапия и рехабилитация” при НСА „В. Левски” /Д-н в-к, бр.34 от 20.04.2018 г./. Предвидени са лекционни курсове по учебните дисциплини „Кинезитерапия /КТ/ при вътрешни болести”, „КТ при неврологични заболявания” и „КТ в гериатрията” в размер на 88 часа на ОКС „магистър”.

В конкурса единствен кандидат е **Кристин Григорова-Петрова, доктор**, главен асистент в същата катедра. Представената от нея документация по конкурса (научни трудове, монография, сертификати, справки за цитирания и др.) е описана коректно и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на Правилника на НСА „В. Левски” за приложението му.

Кристин Григорова-Петрова завършва Централен институт за подготовка на здравни кадри /ЦИПЗК/ през 1989 г. със специалност „рехабилитация” и в продължение на 8 /осем/ години работи в ОФТР на Пета градска болница - София като рехабилитатор. През 1996 г. завършва висшето си образование в НСА „В. Левски” на ОКС „Бакалавър” със специалност „Кинезитерапия”, а през 2012 г. и магистърска програма със специализация „Неврологична кинезитерапия”. От 1997 г. е асистент, а от 2008 г. до сега е главен асистент в катедра „Кинезитерапия и рехабилитация”. Участва в преподаването на учебните дисциплини „КТ

при неврологични заболявания” „КТ при вътрешни болести”, „КТ в гериатрията” на ОКС „Бакалавър”. Общата ѝ годишна натовареност е над 700 часа. Завършила е успешно 13 /тринадесет/ курса за повишаване на квалификацията си в областта на кинезитерапията, което е обективизирано със съответни дипломи и сертификати. През 2016 г. защитава успешно дисертационния си труд „Проучване върху влиянието на ранната кинезитерапия при пациенти с исхемичен мозъчен инсулт”. Участва в разработването на 5/пет/ образователни и научноизследователски проекти у нас и в 1 /един/ международен. Съавтор е на 6/шест/ нови магистърски програми и на 4 /четири/ нови магистърски специализации в областта на кинезитерапията в неврологията и вътрешните болести /кардиология, пулмология/. Притежава много добри комуникативни и професионални умения. Владее писмено и говоримо английски и руски езици. Активен член на АКРБ. Представени са данни за 67 цитирания, от които приемам за реални 48. Научен ръководител на 12 дипломанти, рецензент на над 20 дипломни работи.

Научната продукция, с която гл. ас. Кр. Григорова-Петрова участва в конкурса, възлиза общо на 50 /петдесет/ труда. От тях дисертационният труд /1/ и три публикации /48, 49, 50/, свързани с него, вече са рецензирани при успешната защита на дисертационния труд и няма да се рецензират. Тук само ще отбележа обаче, че разработката и реализацията на трудното експериментално проучване в дисертационния ѝ труд, са с оригинален принос не само за практиката, но разширяват значително и теоретичното поле за размисъл в постоянното търсене на нови и по-ефективни методи за изследване и рехабилитация на тази тежка патология.

От описа на публикуваните трудове се установи, че №№ 10 и 16 се дублират и ги приемам за един труд. Въздържам се да рецензирам труд № 37 върху клиничен казус, тъй като авторите са 6 /шест/! и не може да се установи конкретен принос, а също труд №38, който е кратко резюме и го приемам като допълнителна научна активност. Следователно, за рецензиране остават 43 труда: монография – 1 бр. в обем 97 стр., учебници и учебни помагала – 4 и 38 публикации, от които в индексирани и реферирани списания – 10, в сборници и материали от конференции и

конгреси – 29. В 15 от тях е самостоятелен или първи автор, а в 28 - втори и следващ автор. Научните трудове са публикувани в авторитетни специализирани български и чуждестранни списания като „Кинезитерапия“, „Спорт и наука“, „Journal of Physical Education and Sport“, „European Scientific Journal“, „Eur Respir Journal“ и др. Тринадесет от научните публикации са представени като доклади на сериозни научни форуми у нас и в чужбина.

Научната продукция на гл. ас. Кр. Григорова-Петрова тематично може да се раздели на следните условни групи:

1. Кинезитерапия при заболявания на централната и периферната нервна система – 26 публикации / №№ 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 17, 19, 21, 25, 26, 27, 30, 35, 36, 39, 40, 42, 43, 44, 46, 47 /
2. Кинезитерапия при вътрешни болести - 8 публикации / №№ 3, 11, 12, 18, 23, 29, 31, 41/
3. Кинезитерапия в гериатрията – 5 публикации / №№ 15, 28, 32, 34, 45/
4. Разни /вария/ - 4 публикации / №№ 20, 22, 24, 33/

Безспорно с най-голям теоретикоприложен принос и медикосоциална значимост е монографичният труд „Мозъчен инсулт и ранна кинезитерапия“ /2/. Това е и първият цялостен систематизиран труд у нас за ранното кинезитерапевтично поведение в клинични условия. Високата му стойност се определя не само защото за първи път у нас се разглеждат почти неизследваните досега респираторни и дисфагични нарушения след мозъчен инсулт в ранния клиничен период , а и защото цялата експериментална част на монографията е резултат от личния, „изстрадан“ дългогодишен практически опит на автора с тази тежка патология, въз основа на който е и построена, апробирана и доказана теоретично и приложно авторската ѝ методика на КТ в дисертационния труд /1/

В редица други публикации са представени съвременните методи за функционално изследване на болни след мозъчен инсулт в ранния и хроничен периоди и критичния личен възглед на автора за целесъобразността и информативността им /4, 7, 19, 27, 46/. С принос за теорията и практиката са публикациите за приложението на конвенционална и/или модифицирана кинезитерапия при редица

неврологични заболявания /5, 6, 8, 10, 14, 21, 25,26, 30, 35,36,39,42, 43, 46, 47/, специални дихателни упражнения в острия период след мозъчния инсулт /17/, включването на хидротерапия при болестта на Фридрайх /9/, специални упражнения при дисфагия в острия стадий след мозъчен инсулт /40/ и др.

С принос за практиката са публикациите за приложението на различни методики на КТ в пулмологията /3, 12, 23, 31/, кардиохирургията /11/, при болни със захарен диабет /29/ и др.

Изследвани са различни категории възрастни и стари хора и са установени ценни данни за практическата кинезитерапия в гериатрията – постурален контрол, статично и динамично равновесие и походка / 15, 28, 32,34/ и оригинален начин за стимулиране на менталните функции /45/ .

Проучени са въпроси за негативното въздействие на хипокинезията върху здравето на децата /22/ и на възрастните /24/ и за позитивната роля на двигателната активност.

Трябва задължително да се изтъкне високо технологичния и съвременен начин на представените научни трудове в българските и чуждите списания и сборници.

Приносите в научната продукция на гл. ас. Кристина Григорова-Петрова могат да се определят по следния начин:

1. Създава, апробира и прилага в клинични условия авторската си методика на КТ за ранна рехабилитация на болни след исхемичен мозъчен инсулт и обективизира положителното ѝ въздействие с достатъчно информативни тестове, което е първото по рода си експериментално систематизирано проучване в България
2. За първи път у нас изследва нарушенията в показатели на външното дишане и на гълтателната функция при болни след мозъчен инсулт и възможностите за тяхното подобрене с подходящи методи и средства на кинезитерапията
3. С експериментални изследвания и нови за нашата кинезитерапевтична практика тестове доказва възможностите на КТ за намаляване ригидитета и подобряване на стойката и походката

при екстрапирамидни нарушения, а също подобряване на обективното и субективното състояние на болни в ранния стадий след оперативно лечение на спинални стенози и при увреди на периферния двигателен неврон

4. С потвърдителен, но много важен за профилактиката принос, са получените данни за негативното влияние на инактивитета и хипокинезията върху психофизическото здраве на деца и възрастни и значимата роля на двигателната активност в онтогенезата.

В научната продукция на гл. ас. Кр. Григорова-Петрова се откриват и някои ненапълно ясни моменти и технически грешки, които нямат фундаментален характер и не могат да повлияят на общата ми положителна оценка: малък брой изследвани болни в някои публикации, върху които се правят изводи; някои непълно представени статистически методи; голям брой автори при казуистика и др.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Гл. ас. Кристина Григорова-Петрова участва в конкурса с внушителна научна продукция, резултат от нейния 29-годишен професионален опит в практическото здравеопазване и в научното дирене. От друга страна, тя е завършен и опитен преподавател в академичната област, с достатъчна аудиторна и извънаудиторна заетост в учебните дисциплини „КТ в неврологията“, „КТ при вътрешни болести“, „КТ в гериатрията“ на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“. Повишава непрекъснато собственото си усъвършенстване с участие във важни за професията курсове за квалификация, научни форуми и др. Търси, открива, апробира и прилага както нови методи и тестове за функционална оценка, така и нови методики и техники на КТ за по-бързо и ефективно възстановяване на болните. В същото време тя е кинезитерапевт с огромен практически опит, който постоянно поддържа, разширява и предава на студентите. Взискателна и критична към себе си, тя се ползува с уважение и авторитет сред студенти, преподаватели и колеги.

Може убедено да се приеме, че Кр. Григорова е изградена и завършена академична личност като преподавател и научен работник.

Изложеният до тук фактологичен материал, както и безспорната ми положителна оценка за професионалните и личните качества на кандидата, ми дават основание убедено да предложа на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително за избирането на **гл. ас. Кристин Григорова-Петрова, доктор**, на академичната длъжност **„доцент“** в професионалното направление 7.4. **Обществено здраве** по специалността от регулираните професии **„Кинезитерапия“** при катедра **„Кинезитерапия“** на **НСА „В. Левски“**.

07.08.2018 г.

Рецензент

Чл.2 ЗЗЛД

/проф. д-р И. Петков, ДН/